

УДК 330.3

Радєв Д. В.

radev.d.v@gmail.com, ORCID ID: 0000-0001-7523-5013

*здобувач наукового ступеня “доктор філософії з економіки”,
Класичний приватний університет, м. Запоріжжя*

СУТНІСТЬ ТА ЗМІСТОУТВОРЮВАЛЬНІ ОЗНАКИ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ У КОНТЕКСТІ ІНСТИТУЦІОНАЛІЗМУ

Анотація. *Виявлено, що у світовій науці та практиці не існує єдиного визначення поняття “цифрова економіка”. Багатогранність і значущість суспільної ролі цифрової економіки на національному та міжнародному рівнях сприяє появі значної кількості визначень “цифрова економіка”, сконцентрованих на різних характеристиках і особливостях цього явища. Окреслено на основі узагальнення теоретико-методичних засад та трактувань поняття “цифрова економіка” основні наукові підходи до розуміння її сутності, змісту та основних характеристик цифрової економіки: техніко-технологічний; трансформаційний; суспільний (еволюційний). У статті удосконалено наукові положення стосовно пізнання природи цифрової економіки та логіки розкриття її сутності через конкретизацію міждисциплінарних ознак ідентифікації даного явища. Висунуто гіпотезу та наведено обґрунтування зв'язку між розвитком інститутів і цифровими технологіями, оскільки будь-які зміни інститутів викликають зміни в технологіях і навпаки, прогрес технологій викликає потребу змін в інститутах. Важливість і необхідність науково-обґрунтованого інституціонального будівництва цифрової економіки підтверджується численними міжнародними дослідженнями, які визначають пряму залежність між розвитком інституціональної системи та темпами зростання економічних показників. Розвинено наукові погляди на сутність, змістоутворюючі ознаки та принципи розвитку цифрової економіки. З позицій інституціональної теорії запропоновано авторське визначення цифрової економіки як інституціональної системи розробки, виробництва та реалізації товарів і послуг, що базується на цифрових даних і технологіях, формується й розвивається на підставі правил і норм (інститутів), характерних для сучасного інформаційного суспільства. Процес розвитку цифрової економіки можна представити як етап формування інституціонального середовища, що забезпечує розвиток цифрової економіки та базується на передових інформаційних, технологічних та комунікаційних рішеннях, таких як автоматизація та роботизація виробництва, нові джерела даних, мережі, кіберсистеми.*

Ключові слова: інститут, інституціоналізація, інституціональний розвиток, цифрова економіка, цифрова трансформація, цифровізація

Radiev Dmytro

radev.d.v@gmail.com, ORCID ID: 0000-0001-7523-5013

*Candidate for a Doctorate of Philosophy in Economic Sciences (Ph.D.),
Classic Private University, Zaporizhzhia*

THE ESSENCE AND CONTENT-FORMING FEATURES OF THE DIGITAL ECONOMY IN THE CONTEXT OF INSTITUTIONALISM

Abstract. *The article reveals that there is no single definition of the concept of “digital economy” in the world science and practice. The multifaceted nature and significance of the social role of the digital economy at the national and international levels contributes to the emergence of a significant number of definitions of the “digital economy”, focused on various characteristics and features of*

this phenomenon. On the basis of generalisation of the theoretical and methodological foundations and interpretations of the concept of “digital economy”, the main scientific approaches to understanding its essence, content and main characteristics of the digital economy are outlined: technical and technological; transformational; social (evolutionary). The article improves the scientific provisions on understanding the nature of the digital economy and the logic of disclosing its essence by specifying the interdisciplinary features of identification of this phenomenon. The paper also proposes a hypothesis and provides a justification for the link between the development of institutions and digital technologies, since any changes in institutions cause changes in technologies and vice versa, the progress of technologies causes the need for changes in institutions. The importance and necessity of science-based institutional building of the digital economy is confirmed by numerous international studies that determine the direct relationship between the development of the institutional system and the growth rate of economic indicators. The research paper develops scientific views on the essence, content-forming features and principles of digital economy development. From the perspective of institutional theory, the author offers his own definition of the digital economy as an institutional system of development, production and sale of goods and services based on digital data and technologies, which is formed and developed on the basis of rules and norms (institutions) characteristic of the modern information society. The process of development of the digital economy can be represented as a stage of formation of the institutional environment that ensures the development of the digital economy and is based on advanced information, technological and communication solutions, such as automation and robotisation of production, new data sources, networks, cyber systems.

Key words: institution, institutionalisation, institutional development, digital economy, digital transformation, digitalisation

JEL Classification: B52, D8, L86, O43

DOI: <https://doi.org/10.32782/2522-1256-2023-39-18>

Постановка проблеми. Визначальною рисою сучасної економіки стає активне впровадження і використання цифрових технологій зберігання, обробки і передачі інформації у соціально-економічній системі. Цифровізація, що представляє собою процес запровадження цифрових технологій у всіх сферах людської життєдіяльності, набирає обертів і впливає на всі аспекти життя.

Складність та новизна процесів цифрової трансформації економіки, висока їх інтенсивність потребують поглиблення теоретичних досліджень та практики її розвитку. Зміни в економіці, ініційовані впливом інформаційно-комунікаційних технологій, обумовили потребу в розробці нових концептуальних підходів до теоретичної оцінки процесів з урахуванням здобутків інституціональної теорії.

Наразі не існує єдиного загальноприйнятого визначення терміну “цифрова економіка”, дослідники пропонують доволі суперечливі і навіть взаємовиключні характеристики цього явища. Комплексна та системна розвідка дефініції цифрової економіки на підґрунті аналізу думок україно- й англійських науковців щодо досліджуваного питання дозволило констатувати відсутність єдності в поглядах науковців

у межах терміносистеми щодо визначення сутності поняття, наявність неузгодженостей в їх практичному застосуванні та відсутність чіткого тлумачення змісту дефініції в нормативному просторі. У науковому обігу дослідники використовують терміни “веб-економіка”, “диджитал-економіка”, “економіка даних”, “економіка на вимогу”, “інтернет-економіка”, “інформаційна економіка”, “нова економіка”, “сектор цифрової економіки”, “сфера цифрової економіки”, “цифрова адженда”, “цифрова економіка”, “цифрові технології”, “digital-економіка”, “GAFAnomika”. Ці поняття описують сучасні тренди розвитку соціально-економічних відносин.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Цінними в науковому сенсі дослідженнями проблематики сутності цифрової економіки є наукові праці таких знаних вітчизняних та іноземних учених як А. Голобородько, Н. Краус, Д. Тапскотт, Д. Бодрова, М. Кизим, М. Новицька та інші. Однак означені науковці мають різні точки зору стосовно сутності цифрової економіки та не розкривають особливостей цифрової економіки з позицій інституціонального аналізу. Інтерпретація дефініції “цифрова економіка” забезпечить розуміння ролі та завдання цифровізації суспільних

процесів. Ґрунтовне дослідження сутності й особливостей категорії “цифрова економіка” надасть змогу створити методологічне підґрунтя аналізу проблем і завдань, пов’язаних з функціонуванням цифрової економіки в українському суспільстві, та ефективного управління процесами цифрової трансформації.

Постановка завдання. Метою статті є завдання систематизації наявного матеріалу, його адаптація під сучасні реалії та уточнення сутності та змістоутворювальних ознак цифрової економіки з позицій інституціональної теорії.

Виклад основного матеріалу дослідження. Вважається, що термін “цифрова економіка” вперше з’явився всередині 1990-х років і належить канадському вченому Дону Тапскотту. У 1995 році Д. Тапскотт використав термін “цифрова (електрона) економіка” у книзі “Електронно-цифрове суспільство: плюси та мінуси епохи мережевого інтелекту” для визначення сфери електронного бізнесу, що функціонує винятково на електронних товарах і сервісах. Автор не дав прямого визначення цифрової економіки, назвав її “епохою мережевого інтелекту”, який охарактеризував як поєднання мережі технологій (розумних машин) та мережі людей за допомогою технологій, поєднання розуму, знання і креативності для проривів у створення багатства і соціального розвитку [1].

У тому же році Н. Негропonte увів у використання термін “диджитал-економіка” для визначення сфери електронного бізнесу, що функціонує винятково на електронних товарах і сервісах. Концепція “цифрової економіки” була сформульована Ніколасом Негропonte як “перехід від обробки атомів до обробки бітів” [2, с. 45].

В узагальненому вигляді під цифровою економікою розуміється виробництво, продаж і постачання продуктів через комп’ютерні мережі та/або за допомогою цифрових технологій. Сутність цифрової економіки зводять до транзакцій, що здійснюються в електронному вигляді через Інтернет. Під цифровою економікою розуміють вид економіки, в якій основними факторами та ресурсами виробництва є цифрові дані і мережеві транзакції, використання яких дозволяє значно підвищити ефективність діяльності, операційну продуктивність та вартість отриманих продуктів і послуг [3]. Назву “цифрова економіка” отримали сектори, засновані на інформаційних і цифрових комунікаційних технологіях.

В українському правовому полі термін “цифрова економіка” визначено у Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації (далі Концепція-2018): “...“цифрова економіка” означає діяльність, в якій основними засобами (факторами) виробництва є цифрові (електронні, віртуальні) дані як числові, так і текстові. Цифрова економіка базується на інформаційно-комунікаційних та цифрових технологіях, стрімкий розвиток та поширення яких вже сьогодні впливають на традиційну (фізично-аналогову) економіку, трансформуючи її від такої, що споживає ресурси, до економіки, що створює ресурси. Саме дані є ключовим ресурсом цифрової економіки, вони генеруються та забезпечують електронно-комунікаційну взаємодію завдяки функціонуванню електронно-цифрових пристроїв, засобів та систем” [4].

Узагальнення теоретико-методичних засад та трактування поняття “цифрової економіки”, дають можливість окреслити основні наукові підходи до розуміння її сутності, змісту та основних характеристик: техніко-технологічний; трансформаційний; суспільний (еволюційний). У запропонованій класифікації увагу акцентовано на змістоутворювальних ознаках та зовнішніх проявах, позитивних наслідках, гальмівних впливах та обмеженнях цифрової економіки.

Більшість визначень категорії “цифрова економіка” спираються на провідну роль розвитку і використання нових технологій. Інколи навіть ототожнюється процес застосування сучасних технологій зі змістом цифрової економіки. Цей підхід можна визначити як інформаційно-технологічний (Концепція-2018 [4], В. Поліванов, Н. Дмітрієва [5], Д. Тапскотт [6]). Відповідно до цього концепту цифрова економіка розглядається як активне застосування інформаційних і технологічних інновацій та програмного забезпечення, насичення сучасними цифровими пристроями й засобами електронного обміну, розбудова необхідної інфраструктури, формування нового кібер-простору. Рада економічних і соціальних досліджень Великобританії, вивчаючи вплив цифрової економіки на економічний і соціальний розвиток, виявила, що у більшості дефініцій у науковій літературі цифрова економіка визначається через призму використання нових технологій. У 2017 році у робочій записці ЮНКТАД було зазначено, що цифрова економіка розвивається завдяки впровадженню

передових кіберфізичних систем (поєднанню машин, ІТ-систем і співробітників) [7].

Згідно з трансформаційним підходом (Дж. Блумберг [8], А. Голобородько [9], К. Келлі [10], Н. Колен, О. Ландье, П. Монен, А. Перро [11], В. Ляшенко, О. Вишневський [12], К. Молчанова [13], П. Пуцентейло, О. Гуменюк [14], Т. Штець [15]) цифровізація впливає на функціонування всіх інших традиційних секторів та сфер економічного життя країни, трансформуючи їх із економіки, що споживає, в економіку, що створює ресурси, забезпечуючи нову якість економічного відтворення, додаткової вартості, конкурентоспроможності та ефективності соціально-економічного розвитку.

Різні дослідники виокремлюють різні трансформаційні впливи та результати процесу цифровізації. І. Ткаченко, Т. Штець оперують поняттям “сектор цифрової економіки”, що створює якісно нову продуктивну та конкурентоспроможну частину доданої вартості національного продукту, здійснює значний позитивний вплив на функціонування і розвиток традиційних секторів та галузей економіки, формує електронне поле взаємовигідної взаємодії держави, бізнесу та суспільства, забезпечує нову якість економічного відтворення та соціально-економічного розвитку. Сектор цифрової економіки являє собою окрему сферу економічного функціонування, структуру якої утворюють суб’єкти, об’єкти, продукти, споживачі, функції, інституційне, ресурсне та інфраструктурне забезпечення [15; 16].

М. Кастельс розглядає процеси формування цифрової економіки з позицій трансформації виробничих відносин, у яких людина може не виступати безпосереднім суб’єктом виробничого процесу, а сам процес вибудовується на основі цифрових платформ. Науковці К. Келлі [10], К. Кларк, [17], В. Ляшенко, О. Вишневський [12] розглядають цифровізацію економіки з позицій здійснення глобальних структурних перетворень і, як наслідок, зростання частки цифрової продукції в первинному секторі сільського господарства, вторинному секторі промислового виробництва та третинному секторі послуг. Такі перетворення змінюють характер виробничих відносин в економічній системі та позитивно впливають на результативність виробництва й функціонування економіки.

На думку низки науковців (Н. Колен, О. Ландье, П. Монен, А. Перро [11], К. Молчанова [13]), цифрова економіка створює та

використовує інтегрований економічний простір на засадах розбудови якісно нових бізнес-моделей, внаслідок чого створення основних матеріальних благ здійснюється у віртуальному інформаційному просторі.

Відповідно до суспільного підходу (К. Блішук, О. Домша [18], Г. Назарова, В. Руденко [19]), цифровізацію економіки визначено як незворотній і послідовний процес еволюції усіх суспільних відносин внаслідок розвитку інформаційно-цифрових технологій та комунікацій, що здійснюється з метою зростання ефективності функціонування економічних систем і спричиняє цифрову трансформацію всіх аспектів людської діяльності. “Еволюція економічних, соціальних, виробничих, техніко-технологічних, організаційних, управлінських та інших відносин всередині суспільства, зміна їх суб’єктивно-об’єктивної орієнтованості, яка викликана розвитком інформаційно-комунікаційних (цифрових) технологій... допоможе суспільству створити надійне цифрове середовище, оптимізувати та масштабувати операції, зробити їх послідовними та безпечними, підвищити продуктивність функціонування всієї економічної системи держави та отримати додаткові конкурентні переваги у глобалізованому цифровому світі” [20, с. 63].

Н. Колен, О. Ландье, П. Монен, А. Перро пропонують сприймати цифрову економіку цілісно та утриматися від будь-яких спроб визначити “цифровий сектор”, до якого будуть застосовані спеціальні заходи, зокрема у сфері регулювання та конкурентної політики, якими б не були межі [11]. Цифрова економіка належить до широкого спектра економічної діяльності, що використовує оцифровану інформацію та знання як ключові фактори виробництва. Цифрова економіка не є окремим сектором національної економіки, а пронизує всі сектори економіки, створює нові сегменти й галузі, стимулює трансформацію традиційної економіки в таку, яка створює ресурси, а не споживає їх [21].

Підтримуємо думку науковців, і вважаємо що категорія “цифрова економіка” передбачає розгляд цілісної економіки в аспекті цифровізації. Враховуючи цей підхід, кожна галузь піддається цифровій трансформації, насичується нею, переплітається та, за підсумками, стає єдиним цілим. Без цифровізації неможливо уявити існування за нинішніх часів будь якої галузі.

У переході до цифрового суспільства і побудові цифрової економіки в Україні є певні

успіхи, але на цьому шляху існують певні інституціональні перешкоди. До них відносять:

- недостатню участь державних інституцій (установ) у процесі цифровізації;

- низькі темпи розробки та прийняття правових норм профільного законодавства у цифровому середовищі;

- невідповідність національних, регіональних і галузевих стратегій і програм інституціональним вимогам розвитку цифрової економіки;

- низький попит на послуги ІТ-фірм з боку національного бізнесу [3, с. 10].

Очевидно, що будь-які зміни інститутів викликають зміни в технологіях, і навпаки, прогрес технологій викликає потребу змін в інститутах. Цифрова економіка – це тип економіки, де базовими інститутами господарства є цифрові дані (числа, тексти тощо), що сприяють побудові цифрового суспільства. Цифровізація економіки розглядається як процес формування базових інститутів цифрової економіки шляхом розвитку Інтернету, мобільних комунікацій і додатків, сервіс-платформ, що впливають на усі сфери господарчої діяльності.

На важливість інститутів в трансформації економіки свого часу звернув увагу основоположник неінституціоналізму Д. Норт. Він зазначив, що інститути відіграють значну роль у формуванні сучасної економіки і є рушійною силою її зростання [22]. Тому їх слід враховувати в процесі розробки економічних моделей, навіть якщо їх можна враховувати як “фонові сили” [23].

Виходячи з поглядів Д. Норта про те, що становлення й розвиток нових інститутів пов’язано з можливістю за їхній рахунок мінімізувати транзакційні витрати й максимізувати прибутки, а також з того, що “інституціональна основа дозволяє захопити потенціал та економічні переваги сучасних технологій” [22], можна стверджувати про надзвичайну важливість і актуальність інституціональних основ становлення і розвитку цифрової економіки, що впливають із ефектів взаємодії інститутів та технологій.

Для подолання цих перешкод та покращення успіхів у господарській діяльності, значної актуальності набуває забезпечення наукового підґрунтя активізації процесів цифровізації економіки України. Світова цифрова мережева економіка являє собою не просто нові форми, методи й технології ведення бізнесу. Вона створює принципово нове міжнародне інституціональне середовище. Одним із провідних завдань реформування економіки

України є створення інституціональних передумов для забезпечення її цифровізації. Уточнюючи зміст поняття “цифрова економіка”, доцільно послуговуватися методологічним інструментарієм, що спирається на методи інституціонального аналізу. Узагальнення особливостей цифровізації дає підстави розширити теоретичні підходи до дослідження сутності цифрової економіки на основі інституціонального аналізу (рис. 1).

З позицій інституціонального виміру, цифрова економіка – це інституціональна система розробки, виробництва та реалізації товарів та послуг, що базується на цифрових технологіях. Цифрова економіка формується і розвивається на підставі тих правил і норм (інститутів), що характерні для сучасного інформаційного суспільства. Цей процес можна представити як етап формування інституціонального середовища, що забезпечує розвиток цифрової економіки. Він базується на передових інформаційних, технологічних та комунікаційних рішеннях, таких як автоматизація та роботизація виробництва, нові джерела даних, мережі, кіберсистеми.

Висновки і перспективи подальших досліджень у даному напрямі. Поняття “цифрової економіки” має значну кількість трактувань та визначень, оскільки не існує єдиного наукового бачення щодо формулювання її сутності. Багатогранність і значущість суспільної ролі цифрової економіки на національному та міжнародному рівнях сприяє появі значної кількості визначень “цифрова економіка”, сконцентрованих на різних характеристиках і особливостях цього явища.

Виявлено, що у світовій науці та практиці не існує єдиного визначення поняття “цифрова економіка”, більшість підходів концентрується на змістоутворювальних ознаках та зовнішніх проявах, позитивних наслідках, гальмівних впливах та обмеженнях цифрової економіки. Узагальнення теоретико-методичних засад та трактування поняття “цифрової економіки”, дають можливість окреслити основні наукові підходи до розуміння її сутності, змісту та основних характеристик: техніко-технологічний; трансформаційний; суспільний (еволюційний). Відповідно до інформаційно-технологічного підходу економіка розглядається як активне застосування інформаційних і технологічних інновацій та програмного забезпечення, насичення сучасними цифровими пристроями й засобами електронного обміну,

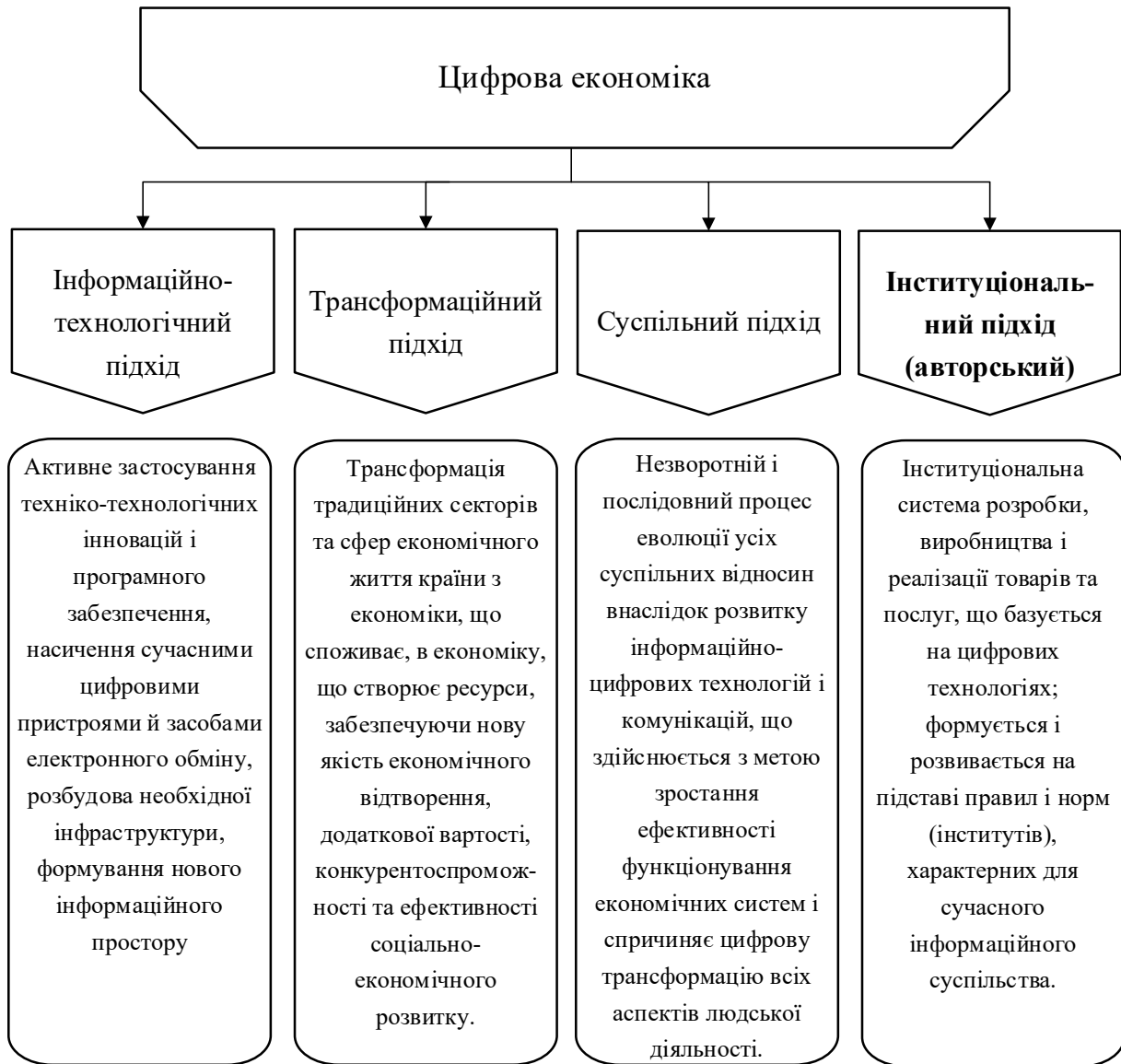

Рис. 1. Наукові підходи до формулювання сутності цифрової економіки

Джерело: сформовано автором на основі [3–23]

розбудова необхідної інфраструктури, формування нового кібер-простору.

Згідно з трансформаційним підходом цифровізація впливає на функціонування всіх інших традиційних секторів та сфер економічного життя країни, трансформуючи їх із економіки, що споживає, в економіку, що створює ресурси, забезпечуючи нову якість економічного відтворення, додаткової вартості, конкурентоспроможності та ефективності соціально-економічного розвитку. Відповідно до суспільного підходу цифровізацію економіки визначено як незворотній і послідовний процес еволюції усіх суспільних відносин внаслідок розвитку інформаційно-цифрових технологій та комунікацій, що здійснюється з метою

зростання ефективності функціонування економічних систем і спричиняє цифрову трансформацію всіх аспектів людської діяльності.

Висунуто гіпотезу та наведено обґрунтування зв'язку між розвитком інститутів і цифровими технологіями, оскільки будь-які зміни інститутів викликають зміни в технологіях і навпаки, прогрес технологій викликає потребу змін в інститутах. З позицій інституціональної теорії запропоновано авторське визначення цифрової економіки як інституціональної системи розробки, виробництва та реалізації товарів і послуг, що базується на цифрових даних і технологіях, формується й розвивається на підставі правил і норм (інститутів), характерних для сучасного інформа-

ційного суспільства. Процес розвитку цифрової економіки можна представити як етап формування інституціонального середовища, що забезпечує розвиток цифрової економіки та базується на передових інформаційних, технологічних та комунікаційних рішеннях, таких як автоматизація та роботизація виробництва, нові джерела даних, мережі, кіберсистеми. Важливість і необхідність наукового обґрунтування інституціонального будівництва цифрової економіки підтверджується численними міжнародними дослідженнями, які визначають пряму залежність між розвитком інституціональної системи та темпами зростання економічних показників.

Подальшим важливим напрямом наукових розвідок є розробка програм інституціоналізації цифровізації економіки для отримання переваг і протистояння загрозам, що виникають в процесі цифрової трансформації нашої економіки й суспільства.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Tapscott Don. The Digital Economy: Promise and Peril In The Age of Networked Intelligence. First Edition. McGraw-Hill, 1995.
2. Negroponte N. Being Digital. New York : Knopf. Paperback edition, 1995. 256 p.
3. Україна 2030E – країна з розвинутою цифровою економікою. Український інститут майбутнього. 2018. URL: <https://strategy.uifuture.org/kraina-z-rozvinutoyu-cifrovoyu-ekonomikoyu.html>
4. Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17.01.2018 № 67-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80#Text>
5. Поліванов В.С., Дмитрієва Н.О. Економічна сутність та генезис світового електронного бізнесу. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. 2018. № 134. С. 111–129.
6. Tapscott D. Growing Up Digital: The Rise of the Net Generation. McGraw-Hill, 1999.
7. Хаустов М., Бондаренко Д. Цифровізація: здобутки та загрози для суспільства. *InterConf*. 2021. Вип. 51. URL: <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/interconf/article/view/11577>
8. Bloomberg J. Digitization, Digitalization, And Digital Transformation: Confuse Them At Your Peril. URL: <https://www.forbes.com/sites/jasonbloomberg/2018/04/29/digitization-digitalization-and-digital-transformation-confuse-them-at-your-peril/?sh=298092e2f2c7> (дата звернення: 25.09.2023).
9. Голобородько А.Ю. Цифрова економіка: підходи та особливості розвитку. *БІЗНЕС ІНФОРМ*. 2022. № 9. С. 10–18. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2022-9-10-18>
10. Kelly K. New Rules for the New Economy: 10 radical strategies for a connected world. New York : Viking, 1998. 179 p.
11. Colin N. et al. The digital economy. *Notes du conseil d'analyse économique*. 2015. Volume 26. Issue 7. P. 1–12. URL: https://www.cairn-int.info/article-E_NCAE_026_0001—the-digital-economy.htm (дата звернення: 29.09.2023).
12. Ляшенко В.І., Вишневецький О.С. Цифрова модернізація економіки України як можливість проривного розвитку : монографія. Київ, 2018. 252 с.
13. Молчанова К.М. Механізм управління взаємодією авіапідприємств в умовах цифрової економіки : дис. ... к-та економ. наук : 08.00.04. Національний авіаційний університет МОН України; Інститут економіки промисловості НАН України. Київ, 2021. 243 с.
14. Пуцентейло П.Р., Гуменюк О.О. Цифрова економіка як новітній вектор реконструкції традиційної економіки. *Інноваційна економіка*. 2018. № 5-6. С. 131–143.
15. Штець Т.Ф. Державне регулювання розвитку сектора цифрової економіки України : дис. ... д-ра філософії : 051. Львівський торговельно-економічний університет. Львів, 2021. 240 с.
16. Ткаченко І.П., Штець Т.Ф. Інституціональне забезпечення державного регулювання розвитку сектору цифрової економіки: необхідність та напрями вдосконалення. *Інфраструктура ринку*. 2021. Випуск 59. С. 23–28. DOI: <https://doi.org/10.32843/infrastructure59-4>
17. Clarck C. Conditions of economic progress. 3-d ed. London : The Macmillian Co. New York : St. Martin's press, 1957. 236 p.
18. Бліщук К.М., Домша О.В. Цифрова економіка як складова розвитку системи публічного управління. *Ефективність державного управління : зб. наук. пр.* Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2020. Вип. 4(65) : у 2 ч. Ч. 2. С. 183–194. DOI: <https://doi.org/10.33990/2070-4011.65.2020.226472>
19. Назарова Г.В., Руденко В.О. Цифрова економіка: етимологія та інституційна структура. *Конкуреноспроможність та інновації: проблеми науки та практики*. С. 406–410. URL: <http://repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/27044/1/Руденко%20В.О.%20Тези%20ХНЕУ.pdf>
20. Руденко М.В. Цифровізація економіки: нові можливості та перспективи. *Економіка та держава*. 2018. № 11. С. 61–65.
21. Тульчинська С.О., Корзун Л.С. Цифровізація як засіб трансформації економіки України. *Збірник наукових праць “Актуальні проблеми державного управління”*. 2021. № 83. Т. 2. С. 52–59.

22. North D. C. Institutions, Institutional Change and Economic Performance. Cambridge University Press. June 2012. 152 p. DOI: <https://doi.org/10.1017/CBO9780511808678>. (дата звернення: 01.09.2023).

23. Solow R.M. Reflections on growth theory. *Handbook of Economic Growth*. 2005. Vol. 1. Part A. P. 3–10.

REFERENCES:

1. Tapscott, D. (1995), *The Digital Economy: Promise and Peril In The Age of Networked Intelligence*, First Edition, McGraw-Hill.

2. Negroponte, N. (1995), *Being Digital*. Knopf. Paperback edition, New York, 256 p.

3. Ukrainskyi instytut maibutnoho (2018), *Ukraina 2030E – kraina z rozvynutoiu tsyfrovou ekonomikou*, available at: <https://strategy.uifuture.org/kraina-z-rozvinutoyu-cifrovoyu-ekonomikoyu.html> (in Ukrainian)

4. Pro skhvalennia Kontseptsii rozvytku tsyfrovoy ekonomiky ta suspilstva Ukrainy na 2018–2020 roky ta zatverdzhennia planu zakhodiv shchodo yii realizatsii: Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 17.01.2018 No. 67-r, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80#Text>

5. Polivanov, V. Ie. and Dmitrieva, N. O. (2018), *Ekonomichna sutnist ta henezys svitovoho elektronnoho biznesu, Aktualni problemy mizhnarodnykh vidnosyn*, no. 134, pp. 111–129. (in Ukrainian)

6. Tapscott, D. (1999), *Growing Up Digital: The Rise of the Net Generation*, McGraw-Hill.

7. Khaustov, M. and Bondarenko, D. (2021), “Tsyfrovizatsiia: zdobutky ta zahrozy dlia suspilstva”, *InterConf*, vol. 51, available at: <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/interconf/article/view/11577> (in Ukrainian)

8. Bloomberg, J. “Digitizatio, Digitalizatio, And Digital Transformation: Confuse Them At Your Peril”, available at: <https://www.forbes.com/sites/jasonbloomberg/2018/04/29/digitization-digitalization-and-digital-transformation-confuse-them-at-your-peril/?sh=298092e2f2c7> (accessed September 25, 2023).

9. Holoborodko, A. Yu. (2022), *Tsyfrova ekonomika: pidkhody ta osoblyvosti rozvytku*, *BIZNES INFORM*, no. 9, pp. 10–18. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2022-9-10-18> (in Ukrainian)

10. Kelly, K. (1998), *New Rules for the New Economy: 10 radical strategies for a connected world*, Viking, New York, 179 p.

11. Colin, N. Landier, A., Mohnen, P., Perrot, A. (2015), “The digital economy”, *Notes du conseil d’analyse économique*, vol. 26, issue 7, pp. 1–12, available at: https://www.cairn-int.info/article-E_NCAE_026_0001—the-digital-economy.htm

12. Liashenko, V. I. and Vyshnevskiy, O. S., (2018), *Tsyfrova modernizatsiia ekonomiky Ukrainy*

yak mozhyvist proryvnoho rozvytku: monohrafiia, Kyiv, Ukraine, 252 p. (in Ukrainian)

13. Molchanova, K. M. (2021), *Mekhanizm upravlinnia vzaiemodiieiu aviapidpriemstv v umovakh tsyfrovoy ekonomiky: dys. ... k-ta ekonom. nauk: 08.00.04*, Natsionalnyi aviatsiinyi universytet MON Ukrainy; Instytut ekonomiky promyslovosti NAN Ukrainy. Kyiv, Ukraine, 243 p. (in Ukrainian)

14. Putsenteilo, P. R. and Humeniuk, O. O. (2018), *Tsyfrova ekonomika yak novitnii vektor rekonstruktsii tradytsiinoi ekonomiky*, *Innovatsiina ekonomika*, no. 5-6, pp. 131–143. (in Ukrainian)

15. Shtets, T. F. (2021), *Derzhavne rehuliuвання rozvytku sektora tsyfrovoy ekonomiky Ukrainy: dys. ... d-ra filosofii: 051*, Lvivskiy torhovelno-ekonomichnyi universytet. Lviv, Ukraine, 240 p. (in Ukrainian)

16. Tkachenko, I. P. and Shtets, T. F. (2021), *Instytutsional'ne zabezpechennia derzhavnoho rehuliuвання rozvytku sektoru tsyfrovoy ekonomiky: neobkhidnist' ta napriamy vdoskonalennia*, *Infrastruktura rynku*, vol. 59, pp. 23–28. DOI: <https://doi.org/10.32843/infrastruct59-4>

17. Clark, C. (1957), *Conditions of economic progress*, 3-d ed., London: The Macmillian Co. St. Martin’s press, New York, 236 p.

18. Blishchuk, K. M. and Domsha, O. V. (2020), *Tsyfrova ekonomika yak skladova rozvytku systemy publichnoho upravlinnia*, *Efektivnist derzhavnoho upravlinnia: zb. nauk. pr.*, LRIDU NADU, Lviv, Ukraine, vol. 4(65): u 2 ch., ch. 2, pp. 183–194. DOI: <https://doi.org/10.33990/2070-4011.65.2020.226472> (in Ukrainian)

19. Nazarova, H. V. and Rudenko V. O. “Tsyfrova ekonomika: etymolohiia ta instytutsiina struktura”, *Konkurentospromozhnist ta innovatsii: problemy nauky ta praktyky*, pp. 406–410, available at: <http://repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/27044/1/Руденко%20В.О.%20Тези%20ХНЕУ.pdf> (in Ukrainian)

20. Rudenko, M. V. (2018), *Tsyfrovizatsiia ekonomiky: novi mozhyvosti ta perspektyvy*, *Ekonomika ta derzhava*, no. 11, pp. 61–65. (in Ukrainian)

21. Tulchynska, S. O. and Korzun L. S. (2021), *Tsyfrovizatsiia yak zasib transformatsii ekonomiky Ukrainy*, *Zbirnyk naukovykh prats “Aktualni problemy derzhavnoho upravlinnia”*, no. 83, vol. 2, pp. 52–59. (in Ukrainian)

22. North, D. C. (June, 2012), *Institutions, Institutional Change and Economic Performance*. Cambridge University Press, 152 p. DOI: <https://doi.org/10.1017/CBO9780511808678> (accessed 01 September 2022).

23. Solow, R. M. (2005), *Reflections on growth theory*, *Handbook of Economic Growth*, vol. 1, part A, pp 3–10.

Стаття надійшла до редакції
28 листопада 2023 р.